

D ů v o d y:

Byla-li žaloba pro zmatečnost založena na tom, že směnečný platební příkaz byl doručen osobě tehdy již duševně choré, která nemohla jednati bez zákonného zástupce, dlužník počítati konečnou lhůtu měsíční v § 534 č. 2 c. ř. s. stanovenou, ode dne, kdy byl doručen směnečný platební příkaz zákonnému zástupci, byť i zřízen byl teprve později (rozh. č. 10464 sb. n. s.). Mylný je názor, že by v takovém případě žaloba pro zmatečnost musila býti zamítnuta proto, že rozhodnutí, totiž směnečný platební příkaz, nenabýlo ještě právní moci. Předpokladem žaloby pro zmatečnost podle § 529 c. ř. s. jest toliko formální, zdánlivá pravomoc rozhodnutí, že totiž po jeho doručení uplynula již lhůta k podání řádných opravných prostředků.

Čís. 14663.

Smlouva ve prospěch třetího.

K účinnosti smlouvy ve prospěch třetích osob není třeba, aby byla třetí osoba ve smlouvě individuálně určena, stačí, je-li podle objektivních známek určitelná.

Přijetím pojistky uzavřené ve prospěch třetích osob pozbyla pojišťovna práva něco měniti na ustanovení pojišťovací smlouvy ohledně obmyšlených osob. Pojistník může tak učiniti, není-li obmyšlených osob v pojistce uvedených.

Ustanovení § 132 II poj. řádu platí jen tehdy, nebylo-li smluvně něco jiného ustanoveno.

(Rozh. ze dne 31. října 1935, R I 1150/35.)

Manžel žalobkyně Karel H. uzavřel podle jejího tvrzení se žalovanou pojišťovnou pojišťovací smlouvu, podle které se pojišťovna zavázala, že po jeho smrti vyplatí určitou částku v Kč manželce a dítkám jeho a, nebude-li jich, rodičům jeho, a nebylo-li by ani těchto, osobě pojištěncem určené. Pojistník zemřel dne 13. června 1934. Jeho manželství se žalobkyní bylo bezdětné a nebylo rozvedeno neb rozloučeno. Žalobkyně tvrdí, že podmínky pojišťovací, podle nichž se jí mělo dostat pojistného kapitálu, byly splněny, a domáhá se jeho vyplacení žalobou, ježto pojišťovna jí odepřela kapitál vyplatiti. Proti žalobě namítla pojišťovna, že manžel žalobkyně neuzavřel se žalovanou pojišťovnou smlouvu, nýbrž že šlo o jubilejní pojistku, která mu byla jako všem úředníkům darována a že při tom jest nositelem práv a povinností žalovaná sama, ježto uhrazuje sama prémie z těchto pojistek a přísluší jí také disposiční právo ohledně přiznání nároku ze smlouvy pojistné, tedy i stanoviti obmyšleci doložku a tuto kdykoliv až do dostavení se pojistné příhody změniti. Manžel žalobkyně byl jen osobou, na jejímž úmrtí byla závislá platnost pojištěného kapitálu; jinak neměl žádných práv z pojistky. Dopisem ze dne 5. září 1933 žádal pojistník žalovanou, aby mu byla povolena na pojistce změna potud, že v případě jeho úmrtí stávají se obmyšlenými dítky jeho sestry a žádost tu odůvodnil tím, že sestra se o něho starala

v nemoci a uvedl výslovně, že si nepřeje, aby pojistka byla vyplacena jeho manželce. Tomuto přání bylo vyhověno, obmýšlecí doložka byla změněna dne 6. září 1933. První soud uznal podle žaloby. Důvod y: Nejde o smlouvu pojišťovací, nýbrž o darování žalované, které bylo provedeno ve formě pojišťovací smlouvy. Ve skutečnosti byla tím jen výplata věnovaného obnosu oddálena a učiněna závislou na trvání služebního poměru až do pensionování Karla H-ého. Nelze se proto při posuzování nabytých práv z této t. zv. pojistky dovolávat zákona o pojišťovací smlouvě. Úmyslem stran nebylo uzavřít pojišťovací smlouvu, poněvadž nebyly ujednány prémie a ustanovení v pojistce obsažené, že žalovaná strana si platí prémie sama, jest protismyslné. Nutno posuzovati podle skutečného úmyslu stran. Při tom podle projevu vůle žalované na pojistce nejde o smlouvu darovací ve prospěch úředníka, nýbrž ve prospěch osob jiných, tomuto blízkých, po případě osob třetích. Manželka a děti úředníka, pokud tento byl oprávněn je zastupovati právem otcovským nebo jako hlava rodiny (pokud se týče manželky), byly přímo obdarovanými a nabyly přímo práva ze smlouvy darovací, uzavřené dáním a přijetím t. zv. pojistky. Podle znění pojistky jsou v první řadě pojištěny manželka a děti. Není sporné, že manželství bylo bezdětné. Jest tedy obdarována žalobkyně. Žalovaná stanoví podle znění pojistky obdarovaného jen v případě, když není manžela, ani manželky, ani dětí, ani rodičů. Karel H. nebyl oprávněn bez zvláštního zmocnění žádati o změnu osoby obdařené. Odvolací soud uložil prvnímu soudu nové jednání a rozhodnutí. Důvod y: Těžiště sporu nespočívá v otázce, zda jde o smlouvu pojišťovací či o darování, neboť v obou případech jde o smlouvu ve prospěch osoby třetí, a to, zda mohla býti tak zvaná obmýšlecí doložka změněna v neprospěch žalobkyně. První soud má za to, že se tak státi nesmělo, poněvadž prý žalobkyně nabyla ze smlouvy přímo práva. Avšak podle ustanovení § 881 odst. 2 obč. zák. jest otázku, zda a kdy třetí osoba nabývá přímo práva požadovati plnění od prominenta, řešiti podle doslovu ujednání a jeho povahy a účelu, a jen v pochybnosti platí domněnka, že třetí osoba nabývá přímo práva na plnění, když toto plnění má hlavně jí býti k prospěchu. Že žalobkyně měla přímo nabýti práva na plnění není však uvedeno ani v pojistce, ani v dopise ze dne 15. května 1929 a z povahy a účelu smlouvy plyne pravý opak. Vždyť žalobkyně není ve zmíněných listinách individualisována, zejména jménem a, pokud se v pojistce mluví o manželce pojištěncově jako o osobě obmyšlené, děje se tak jen za předpokladu, že tu v době, kdy pojišťovací případ nastane, manželka bude. Z toho plyne, že pojistitel a pojištěnec v době uzavření smlouvy neměli na mysli právě žalobkyni jako osobu obmyšlenou, neboť ani nemohli předem věděti a předpokládati, že v době, kdy nastane pojišťovací případ, bude manželkou pojištěncovou. Účelem smlouvy bylo poskytnouti majetkový prospěch ve formě pojištěné částky právě osobě, která bude manželkou pojištěncovou v době, kdy pojistný případ nastane. Když z povahy a účelu smlouvy jest zřejmo, že žalobkyně neměla přímého práva na plnění nabýti před dostavením se pojistného případu, pak nezbývá místa pro domněnku vyslovenou v druhé větě odstavce 2 § 881 obč. zák., že žalobkyně nabyla přímého práva na plnění před dostavením se pojistného případu z důvodu, že plnění mělo býti hlavně jí k prospěchu. Když tedy

žalobkyně nenabyla přímého práva na plnění již uzavřením smlouvy mezi žalovanou stranou a manželem žalobkyně, pak dlužno přiznati oběma smluvníkům právo, aby obmýšlecí doložku dodatečně vzájemnou dohodou změnili v neprospěch žalobkyně. A tu tvrdila právě žalovaná, že obmýšlecí doložka byla změněna k žádosti manžela žalobkyně ještě před nastalým pojistným případem, kdežto žalobkyně popřela pravost podpisu Karla H-ého na prohlášení ze dne 5. září 1933, resp. tvrdila in eventum, že Karel H. nebyl dne 5. září 1933 ve stavu přičetném. Tuto okolnost pro spor rozhodnou však první soud náležitě neprobral a neučinil v tom směru patřičných zjištění. Žalovaná též tvrdila, že byla sama nositelem práv a povinností, že jí příslušelo disposiční právo ze smlouvy pojistné, tudíž též právo stanoviti a dodatečně měniti obmýšlecí doložku, než nelze jí přisvědčiti, neboť pojistníkem byl manžel žalobkyně, takže bez jeho souhlasu nemohla býti obmýšlecí doložka žalovanou změněna.

Nejvyšší soud uložil odvolacímu soudu nové jednání a rozhodnutí.

Důvody:

Mylný je po právní stránce názor odvolacího soudu, že žalobkyně nenabyla ze smlouvy před pojistnou příhodou přímého práva na plnění. K účinnosti ve prospěch třetího není třeba, aby byla třetí osoba již ve smlouvě individuálně určena, stačí, je-li podle objektivních známek určitelna (srovn. rozh. čís. 8973 sb. n. s.). Tak tomu jest podle obsahu pojistky u žalobkyně, která byla bezdětnou manželkou pojištěncovou v době jeho úmrtí. Z obsahu ujednání, pak z povahy a účelu smlouvy, vyjádřeného zejména v dopise žalované pojišťovací banky ze dne 15. května 1929 je zřejmo, že jest žalobkyně přímo oprávněna ze smlouvy, ovšem pod podmínkou obsaženou v předposledním odstavci pojistky, že pojištění nezanikne, kterýžto případ nenastal. Přijetím pojistky ze dne 15. května 1929 převzal manžel žalobkyně všechny podmínky, za kterých byla pojistka vydána, tedy převzal i slib žalované pojišťovací banky k plnění ve prospěch obmyšlených osob. Tím ovšem banka vydávši tuto pojistku, takto pak spolusmluvníkem přijatou, sama pozbyla práva ohledně těchto osob něco měniti; oprávnění pojištěncovo pak v tomto směru omezeno bylo jen na případ, jestliže by nebylo obmyšlených osob v pojistce naznačených. Z těch přichází v úvahu vzhledem k tomu, co dříve bylo uvedeno, žalobkyně jako bezdětná manželka, která nabyla přímého práva žádati plnění od slibující banky (§ 881 odst. 2 obč. z.). Stěžovatelka však také zdůrazňuje, že odůvodňovala žalobu pojišťovací smlouvou ze dne 15. května 1929, kterou její manžel dojednal se žalovanou pojišťovací bankou. I když by se v důsledku toho posuzoval sporný poměr jako pojistný, čemuž v podstatě neodporuje ani stanovisko žalované, dospělo by se k stejnému výsledku. V úvahu by přicházel § 132 zák. o smlouvě pojišť. ze dne 23. prosince 1917 čís. 501 ř. z. Podle jeho prvního odstavce nabývá třetí osoba, v jejíž prospěch se pojištění stalo (obmyšlená), práva na plnění teprve dostavením se příhody pojistné, neustanovuje-li smlouva jinak; podle druhého odstavce tohoto § 132 jest v pochybnosti míti za to, že po-

jistníkovi vyhrazena oprávnění tam uvedená až do příhody pojistné. V souzeném případě bylo právě smlouvou ustanoveno jinak a nelze mluvit tedy v tomto směru o pochybnosti. Nepřekáží proto ani usnesení § 132 uved. zák. závěru dříve uvedenému, že žalobkyně nabyla práva na plnění přímo ze smlouvy, tedy ještě před pojistnou příhodou. Neměl-li podle toho manžel žalobkyně oprávnění nakládati pojistkou, jak učinil, nezáleží na tom, vyhovoval-li jeho projev ve směrech, jež chce mítí zjištěny odvolací soud, vycházejí z jiného právního stanoviska. Není tedy třeba tohoto zjištění a doplnění řízení.

Čís. 14664.

Kdo podle obsahu pojišťovací smlouvy jest spolusmluvníkem, jest procesní stranou v řízení rozhodčím a aktivně legitimován k žalobě o bezúčinnost rozhodčího výroku.

(Rozh. ze dne 31. října 1935, Rv I 1870/33.)

Žalobkyně Anna K-ová byla vlastníci nemovitosti čís. 5 v H., kterou koupila od dřívější držitelky Julie L-ové, jež tuto nemovitost pojistila proti ohni u žalované vzájemné pojišťovny St. F. v Ch. Žalobce Jan K. chtěl v červenci 1927 toto pojištění vypovědět. Žalovaná však tuto výpověď nepřijala, poněvadž výpověď tehdy podle jejích stanov nebyla přípustná. Nato Jan K. dopisem ze dne 12. července 1927 zažádal o přijetí jako člen žalovaného ústavu, a pro případ tohoto přijetí vyjádřil přání, aby předchozí držitelkou došlé běžné pojištění budov na 27.000 Kč a movitosti na 3.000 Kč bylo prodlouženo. Že Anna K-ová je jedinou vlastníci domu čís. 5 v H., z tohoto oznámení, jež podepsal Jan K. v kanceláři žalované jménem Jan a Anna K., není zřejmo. Kdo je držitelem domu, o tom se tehdy dále nemluvalo. Jan K. tehdy oznámil jenom pojistku, podle níž pojišťovaný dům byl již pojištěn na 218.000 Kč u pojišťovny »U.« Nato vystavila žalovaná pojišťovna St. F. pojistku ze dne 19. srpna 1927, podle níž žalovaný ústav pojistil členům ústavu Janu a Anně K-ovým dům čís. 5 v H., jakož i nemovitosti určitými částkami. Dne 9. ledna 1928 vypukl oheň na pojištěné nemovitosti a nemovitost shořela. Případ škody byl oznámen u obou pojišťovacích ústavů. Nato obdržela Anna K-ová od Pražské pojišťovací společnosti »U.« dopis ze dne 21. ledna 1928, ve kterém sdělila, že škoda bude zjištěna rozhodčím výrokem za příbrání znalců v pátek dne 27. ledna 1928. Anna K-ová byla zároveň vyzvána, aby vyrozuměla svého znalce stavebního. Dne 27. ledna 1928 dopoledne přišel na spáleniště stavitel K. z Ch. a inž. P. za »U.« a předsevzali vyměření. Anna K-ová byla přítomna a byla též vyzvána, aby přišla odpoledne do kanceláře stavitele K-a. Jan K. byl tehdy ve vyšetřovací vazbě u krajského soudu v Ch. Anna K-ová přišla také skutečně odpoledne do kanceláře stavitele K. v Ch., podepsala tam, jak tvrdí, tři předložené tiskopisy, jejichž obsah podle svého tvrzení neznala. Dopisem ze dne 27. února 1928 poslala na to »U.« Anně K-ové exemplář protokolu o ustanovení rozhodčího soudce a vyhotovení roz-